

Nr 197.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning för skada å fiske på grund av militär verksamhet.

(1:a avd.)

I propositionen nr 210 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 april 1952, föreslagit riksdagen godkänna av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll förordade grunder för utbetalande av ersättning för skada å fiske på grund av militär verksamhet.

Genom beslut av 1940 års urtima riksdag (prop. nr 76, rd. skr. nr 88) godkändes vissa grunder för ersättning åt den som lidit förlust i anledning av vissa åtgärder som vidtagits för militära ändamål. Enligt riksdagsbeslutet skulle den som på grund av militära avspärrningsåtgärder lidit ekonomisk skada i sin rörelse under vissa förutsättningar kunna erhålla ersättning av statsmedel för den lidna skadan.

Militära övningar, särskilt skjutning och bombfällning, har under senare år i allt större omfattning förlagts över vattenområden. Det har därvid icke kunnat undvikas att fiskevatten under kortare eller längre tid måst avspärras samt att vissa skador uppstått å fisket inom de av övningarna berörda områdena. Skadeståndsanspråk har även framställts från en del yrkesfiskare, och det kan förväntas att ytterligare krav på grund av skada å fiske till följd av militär verksamhet kommer att resas. Med hänsyn till de speciella förhållanden som föreligger beträffande ifrågavarande skador har någon prövning av framställda ersättningsanspråk hittills icke kunnat komma till stånd.

En för lösande av hithörande spörsmål tillkallad utredningsman har i sin promemoria fastslagit, att någon rättslig skyldighet att lämna ersättning för sådant intrång i fiskerätt, som består allenast i en avspärrningsåtgärd, icke föreligger för staten men att under vissa närmare angivna förutsättningar ersättning bör utgå av billighetsskäl. Departementschefen ansluter sig till denna uppfattning.

De förutsättningar, som utredningsmannen uppställer för att av billighet ersättning skall kunna utgå, överensstämmer i allt väsentligt med de förutsättningar som angivits i förenämnda proposition till 1940 års urtima riksdag.

Enligt utredningsmannen skall sålunda i första hand krävas, att sökan-

den bevisar eller åtminstone gör sannolikt att den förlust för vilken ersättning begäres orsakats av avspärrningen. Den som haft möjlighet att uppsöka andra fiskeplatser får sålunda endast ersättning för den fångstminskning som det oaktat inträtt, ävensom för merkostnaderna.

Vidare skall avspärrningen ha varit ej alltför kort tid samt orsakat ett betydande avbräck i näringsutövningen.

Såsom ytterligare förutsättning angiver utredningsmannen att förlusten i förhållande till sökandens ekonomi är så betydande att den kan anses ha medfört en avsevärd rubbning av hans ekonomi.

Utredningsmannen uppställer därjämte det kravet att avspärrningen medfört omedelbar förlust för sökanden. Anställda arbetare bör i princip icke kunna göra anspråk på ersättning av allmänna medel.

Enligt utredningsmannen kan ersättning utgå även till utlänning eller statslös, som fiskar med stöd av enskild fiskerätt. Avspärrningsåtgärden får dock ej bestå allenast däri, att förbud utfärdats för utlänning eller statslös att vistas inom visst område. Bedriver han med Konungens tillstånd sådant fiske som fritt må utövas av varje svensk medborgare, skall ersättning utgå endast om särskilda omständigheter föreligger.

Slutligen förordar utredningsmannen, att Kungl. Maj:t, där särskilda skäl föreligger, må utbetala ersättning även om de angivna allmänna förutsättningarna icke är för handen.

De av utredningsmannen uppställda förutsättningarna anser departementschefen lämpliga. Beträffande s. k. säsongfiske har en myndighet förordat, att kravet på att avspärrningen skall ha varit ej alltför kort tid och vållat ett betydande avbräck i näringsutövningen borde utgå. Kungl. Maj:t skall emellertid enligt utredningsmannens förslag få befogenhet att, där särskilda skäl föreligger, medgiva utbetalning av ersättning även om någon av de allmänna förutsättningarna icke skulle föreligga. Med hänsyn härtill finner departementschefen att säsongfiskarens berättigade intressen kan tillgodoses utan att de allmänna förutsättningarna behöver ändras i och för sig.

Beträffande frågan om de grunder efter vilka ersättning skall utgå anser departementschefen i likhet med utredningsmannen att hela förlusten i princip bör ersättas. Ersättning torde alltså få utgå för utebliven vinst samt för sådana utgifter som den av avspärrningen drabbade fått vidkännas. Även om i vissa fall skador till betydande belopp kan tänkas ha uppstått, finner departementschefen det icke möjligt att fastställa någon maximering av det årliga ersättningsbeloppet för varje skadefall; det torde enligt departementschefen i det särskilda fallet få prövas, huruvida jämkning nedåt av ersättningens storlek bör ske.

Departementschefen ansluter sig även till av utredningsmannen framlagt förslag om engångsersättning för framtiden (omställningsersättning) i de fall där så lämpligen kan ske.

I likhet med utredningsmannen finner departementschefen det angeläget

att skadeförebyggande åtgärder vidtages av berörda myndigheter. Övningar som kan väntas medföra skada å fiske bör enligt departementschefen såvitt möjligt planläggas i samråd med vederbörande yrkesfiskarorganisationer och fiskeritjänstemän. När skada uppstått bör möjligheter undersökas att lämna kompensation genom åtgärder till gagn för yrkesfisket i de berörda områdena. Det förutsattes få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser som kan finnas erforderliga i förevarande hänseenden.

Beträffande prövningen av uppkommande ersättningsanspråk finner departementschefen det för vinnande av enhetlighet nödvändigt att prövningen handhas av Kungl. Maj:t. Den utredning som måste föregå ansökningsärendenas prövning kan verkställas på olika sätt, beroende på ärendenas beskaffenhet och vikt. I större ärenden bör enligt departementschefen utredningen, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, kunna ske genom riksvärderingsnämnden, vilken därvid jämväl bör avgiva förslag till ersättnings storlek.

De ersättningar som må komma att utgå föreslås skola bestridas ur förslagsanslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.

Utskottet finner billighetsskäl tala för att ersättning må utgå vid uppkommen skada å fiske på grund av militär verksamhet och har icke något att erinra mot att sådan ersättning skall kunna omfatta intrång såväl i enskild fiskerätt som i s. k. fritt fiske. Utskottet vill dock framhålla vikten av att skadeförebyggande åtgärder vidtagas av berörda myndigheter. Såsom i propositionen uttalats böra militära övningar planeras så, att ändamålet utan oskäligen kostnad vinnes med minsta intrång och skada för civilbefolkningen.

De av departementschefen angivna förutsättningarna och grunderna för utgivande av ersättning, varom här är fråga, anser utskottet böra godtagas. För vinnande av enhetlighet synes jämväl utskottet lämpligt att prövningen av uppkommande ersättningsanspråk handhas av Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 april 1952 förordade grunderna för utbetalande av ersättning för skada å fiske på grund av militär verksamhet.

Stockholm den 12 november 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 196.
